

moot, waardoor er een sterke Vlaamse identiteit is ontstaan, die in Wallonië zo goed als ontbreekt.

Er waren nochtans in diezelfde periode ook daar een aantal interessante theatermakers aan het werk, maar ergens midden jaren '80 is de ondersteuning van hun werk stopgezet. En de omgekeerde beweging in Vlaanderen heeft een groot onevenwicht veroorzaakt. Er is een generatie makers aan de Franstalige kant die die periode niet heeft overleefd.

In Wallonië vind je weinig krantenjournalisten die ook voor tijdschriften werken. Meestal wordt er minder meegedacht met de sector.

UGUEUX Er zit natuurlijk ook wel een andere kant aan het verhaal. Het Franstalige theater kent een enorme geschiedenis, niet alleen op het vlak van het tekstrepertoire, maar ook qua spel. De behoefte aan creaties is minder groot dan ze hier was in de jaren '80, omdat er altijd meer dan genoeg te spelen viel. Je kan altijd *l'Avare* opnieuw insceneren, of *Les Femmes Savantes*, en die stukken kunnen ook steeds opnieuw worden bekeken.

DEPAUW Dat heeft ook als groot voordeel dat de codes doorheen de jaren algemeen gekend zijn, ook bij mensen die niet zo vaak naar het theater gaan, waardoor de toegankelijkheid van het theater veel groter is. De insceneringen zijn gekend en herkenbaar, en maken veel sterker deel uit van een algemene cultuur.

UGUEUX In Vlaanderen was die traditie minder sterk, en daardoor was de breuk ook makkelijker te maken, waardoor je een soort punktheater kreeg, dat nergens bij aansloot, en dat een heel eigen stem heeft ontwikkeld.

DEPAUW Je kan wel zien dat er zich na dertig jaar ook een generatie toeschouwers heeft ontwikkeld die dat soort werk kent en begrijpt, en waarvoor de normen van wat aanvaardbaar en inzichtelijk is, compleet zijn verschoven. Voor hen is Jan Fabre niet langer schandelijk, maar maakt hij deel uit van de nieuwe codes van het theater. Dat is in Wallonië vooralsnog onmogelijk.

UGUEUX Langs de andere kant heb ik toch ook wel de indruk dat het heilige vuur in Vlaanderen een beetje gedoofd is, en dat het theater, maar ook de hedendaagse dans, danig in een identiteitscrisis is terechtgekomen. Je ziet het bij de grote makers als Perceval, maar ook bij de opvolgers van Vandekeybus, Fabre, Platel. De kinderen van toen hebben hun speeltjes met veel aplomb kapot gegooid, en de nieuwe generatie zit nu een beetje met de brokken te tobben.

DEPAUW Het theater hier is zodanig zwaar in de aanval gegaan, dat het nu niet goed meer weet hoe het terug moet.

UGUEUX Er heeft zich langzamerhand ook wel een grammatica ontwikkeld in het Vlaamse theater, veel meer dan het zelf wil toegeven: de kale scène, de afwijkende acteurs, het gebruik van beeld op de scène,... Een manier van verhalen vertellen die internationaal nog altijd wel verrassend werkt.

DEPAUW Voor mij was het bijzonder interessant om te zien hoe hier op scène gewoon gesproken kon worden. Ieder met zijn eigen stem, zijn eigen dialect. Dat was compleet nieuw in vergelijking met de Franstalige traditie, waar de manier waarop dingen gezegd moeten worden veel sterker gecodeerd is. Ik heb dat ervaren als een enorme vrijheid.

UGUEUX Het zijn ook vaak geen acteurs die op de scène staan, maar amateurs, of kinderen. Er staat geen personage meer tussen de mens-acteur en de mens-toeschouwer. Maar er schuilt ook wel een gevaar in de keuze om mensen gewoon als mens, en niet langer als acteur op de scène te zetten. Want eerlijk gezegd kan het me absoluut niet schelen wat die danseres over haar grootmoeder te vertellen heeft. Het levert niet noodzakelijk interessanter theater op.

DEPAUW Aan de andere kant zijn we natuurlijk wel naar hier gekomen omdat de mogelijkheden om nieuwe vormen te exploreren hier groter zijn. En ook omdat je als acteur in Wallonië maar heel weinig kansen krijgt om zelf dingen te maken.

In Vlaanderen kan het je als jonge maker overkomen dat je helemaal verdrinkt in aandacht. Je speelt een eerste stuk, en kent de regels van het spel nog helemaal niet, maar je krijgt meteen al de kans om een tweede stuk te maken, en je wordt aangemoedigd om verder te produceren. Maar dat is niet noodzakelijk positief voor de ontwikkeling van jonge kunstenaars, die in eerste instantie toch vooral tijd nodig hebben om na te denken en zichzelf te voeden. Soms worden ze veel te snel op de markt gekatapulteerd door de ondersteuning die ze krijgen.

UGUEUX Dat is inderdaad toch wel opvallend in Vlaanderen, die hang naar het nieuwe, naar makers die nog maar net de kop boven het gras uitsteken en meteen al worden binnengehaald. Ze worden opgevoed en ingeschakeld, om dan even snel weer te worden afgedankt als de investering niet oplevert. Dat is toch anders aan de Franstalige kant, waar bijvoorbeeld Transquiquennal er jaren over doet om zich een plaatsje te veroveren onder het dak van Les Tanneurs, maar waar die ondersteuning ook een meer permanent karakter heeft. Het kunstbeleid in Vlaanderen heeft een uitgesproken liberaal karakter. Het is een onderneming. Tijdens je opleiding word je ook opgeleid om je carrière na de school te managen, om te zien dat je aan werk geraakt en dat je je kan verdedigen, en subsidies aanvragen.

DEPAUW Terwijl je in Wallonië wordt opgeleid om alles zelf te kunnen, zonder één cent ondersteuning: je leert naaien om je eigen kostuums te maken, je leert grime, decors ineensteken, tot je een polyvalente kracht bent. Dan blijft er natuurlijk niet veel tijd meer over om ook nog na te denken en je te emanciperen. Ook omdat je toch nog erg binnen een traditie zit waarin de meester-leerling verhouding de basis vormt van de samenwerking, een beetje zoals leerling-knecht in de gilden. Als je dan ineens met een punkhouding opstaat, en zegt: 'Hier sta ik en ik heb iets geschreven, en ik ga dat nu brengen', stoot dat op behoorlijk wat weerstand.

UGUEUX Je hebt eigenlijk twee tegengestelde kanten: aan de ene zijde de Waalse traditie, die vaak nog heel gecodeerd functioneert en weinig revolutionair potentieel ontwikkelt, en aan de andere kant de liberale Vlaamse onderneming, die je buitengooit als je niet meer goed werkt en waar je als acteur wordt omringd door een complete ploeg medewerkers: van decorontwerper, over costumière, tot productie leider,